

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Dato: 29.11.2012
Deres ref.: 12/3854
Vår ref.: 2012/10577 JONNYRSU

Forskrifter om rammeplaner for lærerutdanning trinn 8-13 - høring

Vi viser til brev fra Kunnskapsdepartementet 31. august 2012 om forskrifter om rammeplaner for lærerutdanning trinn 8-13. Universitetet i Oslo (UiO) vil kommentere forslagene til forskrifter om femårig integrert lektorutdanning og praktisk-pedagogisk utdanning for trinn 8-13.

Rammeplaner og nasjonale retningslinjer

UiOs utdanninger har tradisjonelt ikke vært regulert av rammeplaner, med unntak av den ettårige praktisk-pedagogiske utdanningen. Universitetet har selv fastsatt læreinholdet i utdanningene som tilbys, og har lagt stor vekt på at dette skal være faglig solide utdanninger med høy kvalitet som er relevante for samfunn og arbeidsliv.

Det framgår av høringbrevet at det er utarbeidet nasjonale retningslinjer for lektorutdanning og for PPU, men at disse ikke fastsettes av KD og derfor ikke sendes på høring nå. Status og forvaltning av disse retningslinjene er uklart for UiO. Retningslinjene er også uklare i form, det vil si at noe gir inntrykk av å være veiledende retningslinjer mens andre avsnitt har mer forskrifts form. Det er svært beklagelig at retningslinjenes status ikke har vært avklart i forkant av høringsprosessen.

Det er utvilsomt at departementet med hjemmel i uh-loven har fullmakt til å fastsette rammeplaner, men vi har problemer med å se hvilken status de nasjonale retningslinjene vil ha. Vi ser ikke at fullmakten til å fastsette styringsdokumenter kan delegeres videre i rammeplan, og spesielt ikke til et organ utenfor departementet. UiO ønsker primært at punktet om nasjonale retningslinjer tas ut av forskriften. Alternativt ønsker vi at de nasjonale retningslinjene sendes på høring sammen med en avklaring av deres juridiske status og hjemmelsgrunnlag, da de kan påvirke implementeringen av rammeplanen.

Siden forslaget peker på Universitets- og høgskolerådet og Nasjonalt råd for lærerutdanning, kan det være naturlig å se til UHRs veiledende karakterbeskrivelser og veiledende forskrift om phd-utdanning: dokumentene forvaltes av UHR og har preg av å være konsensusdokumenter for sektoren, men de har ingen formell status før institusjonene selv tar dem i bruk hos seg selv.

Det er også et uklart forhold mellom forskriftsutkastets § 4 om fastsettelse av programplaner og uh-lovens § 3-3 om studieplaner. Loven gir adgang til å delegerer dette, mens merknadene til

Rektor

Postadr.: Postboks 1072 Blindern, 0316 Oslo
Kontoradr.: Lucy Smiths hus,
Problemveien 7, 9. et., 0313 Oslo

Telefon: 22 85 63 03
Telefaks: 22 85 44 42
postmottak@admin.uio.no
www.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

forskriftsutkastet kan leses slik at dette ikke skal kunne delegeres. Forskriften kan ikke være strengere enn loven, og vi foreslår at punktet fjernes fra forskriften for å unngå dobbeltregulering.

Lektorutdanning – behov for faglig fordypning

Et av kjennetegnene ved dagens integrerte lektorutdanning er fokus på høy faglig kompetanse hos de ferdige kandidatene. I et samfunn der gyldig kunnskap har stigende omløpshastighet, vil skolen ha behov for lærere med en beredskap til å møte ny kunnskap og med kompetanse til å delta i utviklingen av denne kunnskapen. Videre er det konsensus om at lærernes fagkompetanse er en avgjørende faktor for å oppnå gode læringsresultater i skolen. Dette understreker behovet for lærere med solid fagkompetanse og fordypning.

Mulighet for fagfordypning har også vært viktig for rekruttering til lektorutdanningen ved universitetene, og dagens lektorstudenter framhever dette som utslagsgivende for deres valg. Å sikre god rekruttering til lektorutdanningen er avgjørende for framtidens skole. I dialog med skolene er nettopp den tunge fagligheten trukket fram som en viktig kvalitet ved lektorutdanningen.

UiO mener det er viktig å verne om den faglige fordypningen og solide fagkompetansen de universitetsutdannede lærerne representerer i norsk skole. UiO har i dag 180 sp i fag 1 (inkl. ex.phil.), men støtter at minimumskravet til fag 1 (inkl. ex.phil.) må være minst 160 sp.

Lektorutdanning - praksis og integrasjon

Praksis i skolen er en svært viktig læringsarena, og vi ser at lektorstudentene etterlyser tettere kobling til praksisfeltet. UiO har satset målrettet på å styrke koblingen mellom utdanning og praksis, blant annet gjennom etableringen av universitetsskoler. UiO er derfor positive til målsetningen om å styrke praksiskomponenten i lektorutdanningen, men vil peke på konsekvenser av forslaget.

En femårig integrert lektorutdanning er et tett pakket studieløp, og dagens organisering er resultatet av en avveining mellom studentenes behov for solid faglig fordypning og behov for profesjonsrettet kompetanse. UiOs ser det som svært viktig at man ved økning av praksiskomponenten så langt som mulig unngår at dette går på bekostning av den faglige fordypningen. For å utdanne bedre lærere og styrke profesjonsdelen er det like viktig å sikre høy kvalitet i praksisopplæringen som det er å øke volumet til 100 dager.

Et krav om 100 dager praksis vil gjøre det vanskeligere å samordne fagundervisningen for lektorstudentene med undervisningen for de øvrige studentene i faget, og lektorstudentene risikerer å gå glipp av undervisning og andre læringsfremmende aktiviteter i fagstudiene sine. UiO mener at lektorstudentene i størst mulig grad bør følge ordinære fagemner, fordi dette gir et større og rikere læringsmiljø og styrker fagidentiteten. Det er viktig at lærere har et perspektiv på faget som strekker seg ut over faget slik det er i skolen. Bruken av ordinære fagemner er også med på å sikre faglig nivå og kobling til forskning, noe som ofte framheves i studentundersøkelser.

UiOs lektorutdanning inneholder i dag 75 dager praksis. En økning av praksiskomponenten til 100 dager vil forutsette en tilsvarende økning i finansieringen av lektorutdanningen. Det kan dessuten være behov for en gradvis opptrapping av praksiskomponenten, slik at både UiOs fagmiljøer og de samarbeidende skolene får tid til å justere opp kapasiteten i takt med forbedret finansiering.

UiO mener også at kravet om å fordele praksis på 4 av 5 studieår gir lite fleksibilitet, særlig når det gjelder studentutveksling. UiO har et mål om økt internasjonalisering, og kravet om praksis i 4 av 5 studieår gjør det vanskelig å tilrettelegge for utveksling i studietiden. UiO foreslår derfor at kravet til fordeling av praksis endres fra «minst fire av fem studieår» til «over flere studieår».

Lektorutdanning - fordypningsoppgave

UiO støtter målsetningen om å stille høye faglige krav til studenter som skal ta lektorutdanningen. Å bruke en fordypningsoppgave som stoppunkt i tredje studieår vurderes imidlertid ikke som en god løsning. I forskriften er det høyst uklart hva en slik fordypningsoppgave skal inneholde, hvor omfattende den skal være, hva som legges i "fordypning", og hvordan denne skal benyttes som et stoppunkt. Kravet om fordypningsoppgave er dessuten et element som binder opp deler av fag 1 eller fag 2, og som fører til redusert fleksibilitet mht. organiseringen av studieløpet.

UiO vurderer fortløpende hvilke elementer som bør inngå i fag 1 og fag 2, og oppgaveemner inngår i flere av retningene på UiOs lektorprogram. Dette bør imidlertid ikke være et forskriftskrav, og det er ikke hensiktsmessig å ha en slik oppgave som et stoppunkt. UiO foreslår derfor at avsnittet om obligatorisk fordypningsoppgave i lektorprogrammet tas ut av forskriften.

Lektorutdanning – fordeling mellom lavere og høyere grads studier

Forslaget til forskrift stiller som krav at 60 prosent av utdanningen skal defineres som lavere grads studier, mens 40 prosent av utdanningen skal kunne defineres som høyere grads studier. UiO ønsker ikke at dette skal formuleres som et strengt tallfestet krav i forskriften.

Forslaget slår fast at utdanningen skal være femårig og på masternivå. Forslaget slår også fast at utdanningen skal organiseres på en måte som sikrer progresjon og sammenheng mellom de faglige elementene som inngår. Innenfor denne generelle rammen bør det være opp til institusjonene selv å sikre bredde, dybde og progresjon i utdanningsløpet. UiO foreslår derfor at avsnittet om 60/40-fordeling mellom lavere og høyere grads nivå tas ut av forskriften.

Praktisk-pedagogisk utdanning - opptakskrav

UiO støtter målsetningen om en faglig sterk lærerutdanning og om at flest mulig lærere bør ha utdanning på masternivå. Et krav om mastergrad som opptakskrav til praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) vil imidlertid få stor betydning for rekrutteringen til lærerutdanningen, og man vil få en modell uten fleksibilitet.

Ettårig PPU kan i dag tas etter fagstudier på enten bachelor- eller masternivå. Den kan også tas parallelt med en masterutdanning. Flere velger dessuten praksis i skolen underveis for å prøve ut egen egnethet for læreryrket. Studentene kan slik sette sammen studieforløpet sitt på ulike måter

tilpasset studieprogresjon, motivasjon og livsløp. Etter dagens modell finnes det altså mange veier til en fagmaster med PPU. UiO framhever at det er viktig å ivareta denne fleksibiliteten i studieløpet for å sikre rekrutteringen til læreryrket.

UiO framholver at en bachelorutdanning er en god faglig grunnutdanning, som i kombinasjon med PPU vil utdanne kandidater skolen har behov for, særlig innenfor realfag og humaniora og på trinnene 8-11. Skolene har gjennom arbeidslivsundersøkelser vist at de verdsetter høyt den kompetansen kandidater med bachelorgrad og PPU har. Vi mener at kravet om master som opptaksgrunnlag til PPU svekker bachelorgradens relevans. UiO støtter derfor ikke krav om mastergrad for opptak til PPU.

Praktisk-pedagogisk utdanning - skolefag

UiO mener at det i en del tilfeller er problematisk å kreve to skolefag som opptaksgrunnlag til PPU. Dette gjelder for eksempel språkfag som kinesisk og arabisk, som legger beslag på hele bachelorgrader. UiO mener det er viktig at opptaksreglene i den nye rammeplanen åpner opp for denne typen globalisert kunnskap i norsk skole.

I tillegg vil UiO påpeke at krav om master i et skolerrelevant fag som gir undervisningskompetanse vil føre til at studenter med masterstudier i fag som pedagogikk og spesialpedagogikk og studenter med master fra andre profesjonsutdanninger enn lærerutdanningen ikke vil kunne få opptak til PPU. Dette kan igjen resultere i vanskeligheter med å rekruttere kvalifiserte lærere til den store bredden av programfag i videregående opplæring. UiO anser det derfor som uheldig å binde et eventuelt masterkrav til et skolerrelevant fag.

Økonomiske konsekvenser

I forbindelse med statsbudsjettet for 2014 har UiO allerede spilt inn til departementet at praksiskomponenten i lektorutdanningen er underfinansiert. En økning av antall dager praksis i utdanningen vil ytterligere forverre dette.

UiO har som mål å tilby landets beste lektorutdanning. UiOs lektorutdanning skal være en godt integrert, forskningsbasert og profesjonsrelevant utdanning. En faglig god lektorutdanning krever nært samarbeid mellom de involverte fakultetene, skoleeiere og enkeltskoler. For å sikre praksisopplæring av høy kvalitet samt sikre sammenhengen mellom fag og praksis i utdanningen, er institusjonene avhengig av tilstrekkelig finansiering.

UiO foreslår en styrking av finansieringen av lektorutdanningen med bakgrunn i økningen av praksiskomponenten. Det foreslås for 2014 en økning på 10 millioner kroner. En økning i antall studieplasser framover må skje innenfor finansieringskategori C.

UiOs forslag til endringer i forskrift om rammeplan for lektorutdanning:

- I § 3 fjernes følgende setning: "Utdanningen skal være nivådifferensiert: 60 % av utdanningen skal defineres som lavere grads studier, mens 40 % av utdanningen skal kunne defineres som studier på høyere grads nivå".

- I § 3 fjernes følgende setning: "I fag I eller fag II skal det i tredje studieår inngå fordypningsoppgave som skal vurderes med karakteruttrykket bestått / ikke bestått".
- I § 3 endres setningen "Studentene skal ut i praksis i minst fire av fem studieår" til "Studentene skal ut i praksis flere studieår".
- I § 3 endres setningen "All praksis må være avsluttet og bestått før avsluttende eksamen" til "All praksis må være avsluttet og bestått før utdanningen er fullført". Det er uklart hvilken eksamen som er "avsluttende" i det femårige lektorprogrammet, og regelen gir rom for misforståelser.
- § 4 fjernes fra forskriften, siden bestemmelser om vedtak av studieplan allerede framgår av universitets- og høyskoleloven § 3-3, tredje ledd.
- § 5 fjernes fra forskriften, siden bestemmelser om godskriving og fritak allerede framgår av universitets- og høyskoleloven § 3-5. Det ligger allerede et vilkår i loven om at ekstern utdanning kan brukes bare "i den utstrekning de oppfyller de faglige krav for en bestemt eksamen, grad eller utdanning ved institusjonen" (§ 3-5, første ledd).

UiOs forslag til endringer i forskrift om rammeplan for PPU:

- § 4 fjernes fra forskriften, siden bestemmelser om vedtak av studieplan allerede framgår av universitets- og høyskoleloven § 3-3, tredje ledd.
- § 5 fjernes fra forskriften, siden bestemmelser om godskriving og fritak allerede framgår av universitets- og høyskoleloven § 3-5. Det ligger allerede et vilkår i loven om at ekstern utdanning kan brukes bare "i den utstrekning de oppfyller de faglige krav for en bestemt eksamen, grad eller utdanning ved institusjonen" (§ 3-5, første ledd).
- § 6 omarbeides slik at det er mulig å studere PPU også etter fullført bachelorgrad. Opptakskravene bør utformes slik at to undervisningsfag er normalordningen, men likevel slik at det kan gis unntak i visse tilfeller.

Med hilsen

Ole Petter Ottersen
Rektor

Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
universitetsdirektør

Saksbehandlere:

Helen Bråten, Det utdanningsvitenskapelige fakultet

Anne-Mette Nessøe, Det utdanningsvitenskapelige fakultet

Jonny Roar Sundnes, Studieavdelingen